

בענינא דיומא

כעת שאנחנו עומדים לפני ימי הדין, חובת כולנו להרבות בתורה ובמעשים טובים, לעורר רחמי שמים שיגזור השם על כולנו גזרות טובות.

הכנה לימי הדין: משאות מרנן ורבנן גדולי ישראל בראשם מנהיג הדור מרן הגר"ד לנדו שליט"א

מרן שליט"א השיב לאלתר: "שהקב"ה הוא מלך, ואם מקבלים מלכויות – אז אין שום בעיות. ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד, אם מקבלים מלכות שמים – אין מי שיכול לקלקל."

השנה שראש השנה חל בשבת, צריכים להתחזק ביותר בשמירת השבת בשו"ת הדרכה לאברכים לקראת ר"ה שחל השנה בשבת:

שאלה: ראש השנה שחל בשבת, יש משהו שונה על הצורך לקבל את השבת מוקדם מהרגיל ולהרבות בכבוד?

מרן שליט"א: כן, ברור הדבר כשמש, שהשנה הזאת שחל ראש השנה בשבת, משמע מכל הפוסקים שאם אנחנו נתחזק ונקבל שבת לפני הזמן וגם נשמור על השבת, יאמר עלינו כי אשמרה שבת קל ישמרנו.

שאלה: מה המקור לכך שלפעמים עם ישראל עברו מאורעות קשים בדיוק בשנה אחרי שראש השנה חל בשבת ואולי לא הכי כיבדו את השבת?

מרן שליט"א המנחת עני, שהשנים שראש השנה יצא בשבת הם היו לא עלינו השנים הכי קשות לעם ישראל, ולהיפך, אם שמרו את השבת כמו שצריך, הם היו השנים הכי טובות לעם ישראל, כי נחרב בית המקדש, והכי טובות כי נמחל חטא העגל ונבנה המשכן ונכנסו לארץ ישראל. שהשופר הוא מבלבל את השטן, ובזכות התקיעות הוא סניגור. וכשראש השנה חל בשבת, אין את הסניגור של השופר, אך לעומת זאת בא השבת כבת זוגה של ישראל, כמובא בבראשית רבה י"א, להיות סניגור בעדנו לפני מלך מלכי המלכים.

ובזכות שישראל שומרים את השבת כראוי, הקדוש ברוך הוא מוחל עוונותיהם, וזה בתנאי ששומרים את השבת כראוי. וכמו שכתב אבן עזרא, כי אשמרה שבת קל ישמרני, אות היא לעולם בני ובין בני ישראל. ואכן **השנה שראש השנה חל בשבת, צריכים להתחזק ביותר בשמירת השבת,** כדי שהשבת תהיה סניגור עלינו, אנחנו מדקדקים בשמירת השבת.

שאלה: הרב שליט"א בעבר כבר הוציא מכתב מיוחד על הדבר הזה לתושבי השכונה, ברקע אסונות שהיו שם?

מרן שליט"א השיב: כן. והקריא ממכתבו: לפני שנים ספורות היו כמה אסונות רצופים לא עלינו בשכותנו, שכונת רמת אלחנן, וכשעלינו למרן ראש הישיבה הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל ושאלנו אותו במה יש להתחזק ולעצור את המגפה, אמר יש להתחזק בתוספת שבת ולקבל שבת ברמת אלחנן עשר דקות קודם הזמן הרגיל, היינו חצי שעה קודם השקיעה. וכדברי הפרי מגדים שראוי לקבל שבת מוקדם, והמוסיף מחול על הקודש מוסיפים לו חיים. וכן מובא גם ברמזי השבת, שהמרחיב את גבולות השבת ומצמצם שעות החול, יצמצם לו השם יתברך גבול צרותיו. הבן איש חי, בן יהודע שבת (דף קי"ט), כתב שדברי הגמרא המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים מוסבים על המוסיפים תוספת שבת.

כמו כן כתבו הספרים שהמזיקים נוצרו בין השמשות, ועל ידי תוספת השבת אנחנו מבטלים את כוחם. עשירים שבבבל זוכים בשביל שמכבדים את השבת. וכך כתב האור החיים הקדוש, ושמרו בני ישראל את השבת

רשכבה"ג רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א

במעמד האלפים בטבריה

אלפים מתושבי טבריה גדשו את אולמי "ארמוניה" במעמד "רתחא דאורייתא", בראשות מנהיג הדור מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א כחלק ממסורת ייחודית שצוברת תנופה ברחבי הארץ, מקיים רבינו מעמדי "רתחא דאורייתא" בערים שונות, שבהם נפגש הציבור הרחב ובני התורה המקומיים עם רבינו, וזוכים לשאת ולתת, לפלפל ולדון עמו ישירות בדברי תורה ובעומק הסוגיות. לאחר מעמד הרתחא דאורייתא, נשא דברי חיזוק בפני האלפים בטבריה:

"ברוך השם קול התורה מתרונן בכל מקום ומקום, ובפרט כאן בעיר טבריה שזכתה בשנים האחרונות שמאות רבות של בני תורה מכל החוגים והעדות קבעו את משכנם כאן. לימוד התורה ועסק התורה, זהו הדבר הנשגב ביותר שקיים בעולם, ותלמוד תורה כנגד כולם.

כולנו יודעים שעולם התורה במצב קשה מאד, ורדיפות השלטונות מכבידים מיום ליום על עולם התורה, וכל יחיד ויחיד מלומדי התורה מרגיש את עול הגזרות. אנחנו לא תלויים בפלוני או באלמוני, או בראש ממשלה כזה או אחר, אלא אך ורק בבורא עולם, וכולנו מצפים ומייחלים שירחם על עמו ובפרט על עולם התורה. **וכעת שאנחנו עומדים לפני ימי הדין, חובת כולנו להרבות בתורה ובמעשים טובים, לעורר רחמי שמים שיגזור השם על כולנו גזרות טובות.** יהי רצון שנכתב ונחתם לחיים טובים, וניגאל במהרה בימינו גאולת עולמים."

בישיבתו אהלי שלום

מנהיג הדור מרן שליט"א הגיע לישיבתו אהלי שלום, שם מסר שיעור כללי מיוחד בסוגיית עדות שאי אתה יכול להזימה במסכת מכות, ולאחריו נשא הכנה לקראת ימי הדין, נמסר אור לכ"ב אלול תשפ"ו, להלן הדברים: בסיעתא דשמיא זכיתם להקים כאן ישיבה גדולה לבחורים מצויינים במסורת הישיבות הותיקה כאן בארץ ישראל, ישיבה שהיא קנקן חדש מלא ישן - בדרך רבותינו זצ"ל אבותיהם וזקניהם של מייסדי הישיבה שליט"א, שהיו מנחלי התורה בישיבות בדורות האחרונים.

אנחנו נמצאים לפני ימי הדין, וחובת כולנו להתחזק בתורה במצוות ובתיקון המידות, בפרט יש להיזהר בין אדם לחבירו, פעמים רבות בחוסר שימת לב אדם עלול לפגוע בזולתו, ובפרט בחורים שחיים יחד צריכים להיזהר האחד בכבוד רעהו.

הקב"ה יעזור לנו לרחמי השם, ויגאלנו מכל צרותינו ומכל הגזרות הרעות, ונזכה לכתובה וחתימה טובה, וניגאל במהרה גאולת עולמים.

מרן פוסק הדור הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

אם מקבלים מלכות שמיים – אין מי שיכול לקלקל

לאחר שיעורו השבועי ניגש לרבינו, תלמידו המובהק הגאון רבי שמואל כהן שליט"א, רב הקהילות הספרדיות בעיר אלעד, ושאל: "על מה אני אדבר בקהילה בראש השנה, מה לומר לאברכים ולבעלי בתים?"

לעשות את השבת, איך בני ישראל עושים את השבת, משיב האור החיים הקדוש, **על ידי שהם מקבלים על עצמם תוספת שבת הם עושים מיום חול שבת**, והקדוש ברוך הוא קורא לזמן הזה שבת.

כתב המשנה ברורה מה שאמרו חז"ל, הזהיר בנר שבת הויין ליה בנים תלמידי חכמים, **חלק מהזהירות הוא להזדרז בהדלקת נרות שבת**, וכל שכן המסייעים לזכות את הרבים בזה, אשרי חלקם, נזכה עבור זה להתחזק תמיד ויהיו לנו בנים תלמידי חכמים. **נמצא שהמוסיף על השבת עושה את השבת ושכרו רב, זוכה לאריכות ימים, ניצול מהמזיקים, מקבל עשירות ובניו יהיו תלמידי חכמים. עד כאן המכתב. המכתב זועק, אין צורך להוסיף שום דבר, מילה, רק להקריא אותו.**

מרן המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א

יסוד של כל הסליחות מי למי – דע לפני מי אתה עומד

שיחה בבית מדרשו קודם הסליחות אור לכי"ד אלול תשפ"ו:

ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון. ההקדמה לכל סליחות, הפסוקים המורים על גדלות השם ועל הבריאה ועל הכל. **ללמדך שהעיקר הגדול הוא מי למי. עד כדי כך שאם אדם מכיר בזה, הוא כבר זכה להגיע לשורש של כל התשובה.** כמו שהפסוק אומר, (מלכים א כא כט) הראית כי נכנע אחאב מלפני יען כי נכנע מפני. והפסוק אומר ראית, מה נפקא מינה אם ראית, יען כי נכנע אחאב לפני.

התירוץ, אפילו אם אין לו הכנעה בלב שלם והכל, אבל בהנהגה הוא עשה הנהגה של הכנעה. יען כי הראית, אומר הקדוש ברוך הוא באמת אני שאני יודע את הלב, הוא עדיין לא כל כך זה, אבל אתה רואה, יען כי ראית, **ואם אתה רק רואה הנהגה של הכנעה, אז כבר בימיו לא אביא את הרעה.** וזה היסוד של הכל, קבלו מלכותי תחילה ואחר כך אגזור עליכם גזירות.

כל המדרגה של קיום הגזירה תלויה רק בזה, בקבלו מלכותי תחילה, יודעים את גדולתו יתברך. לכן כל סליחות מתחיל עם הפסוקים של גדלות השם, מה שהוא ברא והכל, כל סליחות. הגם שכל סליחה וסליחה היא אחרת, יש מעין זה מעין זה מעין זה, אבל את ההקדמה הזאת יש בכל הסליחות. למה, **כי זה היסוד של הכל, מי למי. דע לפני מי אתה עומד.**

מכיוון שנחלשו הדברים האלה, אז הקדוש ברוך הוא פתח יותר מהנפלאות שיש בבריאה. לא כדי שיהיה את הנוחיות, אלא כדי להגיע להכרה, לדעת גדלות השם וממול שפלות האדם כנגדו, **כי פה מונח הכל. לכן מהדברים שצריכים להתחזק בפרט בימי הסליחות כעת, והימים הטובים הבאים עלינו, זה הברכות.** כי בברכות אתה מכיר ומביע את גדלות השם יתברך, ולהבדיל שפלות האדם כנגדו.

בורא – הכל בורא. לכן מיד דברים שמועיל מאוד בימים האלה זה החיזוק בענייני הברכות. להיות זהיר ומתבונן בברכות. מההתחלה מהבוקר לא להגיד את הברכות כלאחר יד רק, במרוצה או כבולעו כך פולטו. **אלא לשמוע היטב, ברוך אתה השם אלוהינו מלך העולם, פוקח עיוורים, מתיר אסורים וכו'.** וכן בורא פרי העץ, פרי האדמה. **כי פה זה היסוד של הכל, גם בעצם הדבר וגם בהתעוררות.**

מה שמעורר את האדם זה כמו שאומרים פה בהקדמה לסליחות, הפסוקים המורים על גדלות השם יתברך. הגם שאין לנו את הכלים להעריך את הכל, לדעת את הכל, כי הנסתר יותר מהנגלה. אבל אף על פי כן, מה שאתה יכול לעשות, כמו שאנחנו אומרים בברכות השחר, ועשה לי כל צורכי, או שעשה לי כל צורכי, תלוי בנוסחאות. אז אתה אומר כבר שעשה לי כל צורכי, מה אתה משבח את השאר, פוקח עיוורים, מתיר אסורים, מלביש ערומים, הרי כבר הכל נכלל בכל צורכי.

אלא, חייב אדם להתבונן בצורה כזאת שזה יעורר אותו. והשם עשה שיראו מלפניו. כל מה שהוא עשה את הבריאה בצורה כזאת, **והכל עם נפלאות של הבריאה, זה כדי שיראו מלפניו, שיהיה היראה לפני השם יתברך.** כי מה השם אלוהים שואל מעמך כי אם ליראה, זה האלף. אז ממילא הוא עשה את הכל באופן שיראו מלפניו, שיהיה יראה. נמצא שביותר בימים אלה הבאים עלינו לטובה, **כמה שיותר שנוכל להגיד את הברכות, את התפילות, בשימת לב ובאופן שזה יעורר, יעורר את האדם להכיר בגדולתו יתברך.**

חטאנו לפניך, זה העיקר, מה לפניך, מגדולת השם יתברך. **לכן מי שגם מגיע למדרגה שהוא מכיר יותר בגדולת השם, אז הוא יותר קרוב ליסוד של כל התשובה וכל עבודת האדם.** לכן הבוקר אור ומיד אומרים את העניינים האלה. עד כדי כך שיש בהלכה, שאם אחד אומר ברכות השחר זה כבר נחשב שהתפלל כבר, לגבי דברים שאסור לעשות קודם. ויש פרטים שקשורים, למה, **כי זה כולל את הכל.**

ההכרה הזאת שיודעים שהוא שעושה את זה, עושה את זה, עושה הכל. **בפרט שמה שמכשיל את האדם זה כשחושב שהוא עושה,** ועד כמה שהוא מגיע להכרה של לית לי מגרמי כלום, שזה רק אתה יתברך. כי אין מילה בלשוני, הן השם ידעת כולה. **אפילו מילה להגיד, אין מילה בלשוני.**

מה זה בלשוני, אלא מה בשרוול. ודאי אין מילה זה בלשוני, אלא מאיפה? לומר אפילו שחד הוא, יש לו הטבת הלשון, שזה קולמוס הלב ושליח המצפון, כמו שחובות הלבבות אומר. אבל אף על פי כן, תמיד אין מילה בלשוני. הלשון זה האדם, דיבור, מדבר. כל מדרגת האדם זה זה, דומם, צומח, חי, מדבר. אז זה הרי האדם - מדבר, **אף על פי כן האמת הוא כי אין מילה בלשוני, והכל אתה ריבונו של עולם.**

ממילא, כמה שאנחנו בימים אלו בעזרת השם, מגיעים ליותר הכרה בגדולת השם יתברך, ובפרט יש לנו את המפתח של תשובה, כך תיקנו לנו חז"ל, רואים הכל זה בגדולתו יתברך. אז כמה שאנחנו יותר מגיעים לזה, ואיך מגיעים לזה? התבוננות, שלאדם יש לו זמן לראות את "מה רבו מעשיך השם". אבל אם מתפללים טוב, בשימת לב, כמו שהמשגיח ר' יחזקאל זצוק"ל היה אומר, "הער וואס מ'רעדט" (תשמע מה שאתה מדבר).

כלומר, לא צריכים יותר מזה כלום, רק תשמע מה שאתה מדבר. אז אם אנחנו מקיימים "הער וואס מ'רעדט", לשמוע מה שמדבר, אז הכל צועק בגדולת השם יתברך, וממילא לעומת זה, להבדיל, זה שפלות האדם. אז אתה מבין מי למי, "חטאנו לפניך, רחם עלינו". וכן רואים אצל אחאב, כתוב שהיה חטאו מחטיא את השם יתברך, אף על פי כן כתוב שהקדוש ברוך הוא אמר לנביא, "הראית כי נכנע אחאב מלפני".

מה זה משנה אם אתה רואה או לא רואה? תגיד "יען כי נכנע מלפני", מה זה "הראית"? אלא הכוונה, אפילו שאני יודע את הלב, הוא עוד לא באמת בהכנעה גמורה כמו שצריך להיות, אבל אתה רואה הנהגה של הכנעה, "הראית - כי נכנע אחאב מלפני", **אתה רואה? אז בימיו לא יביא את הרעה,** למרות שהיה חוטא ומחטיא השם ירחם

זאת אומרת, רואים שמה, **העיקר תלוי בהכנעה לפניו יתברך, והכנעה באה על ידי הכרה בגדולת השם.** ומאיפה יש לנו את ההכרה? מהבריאה ומהתורה הקדושה. אז כמה שאנחנו יותר בזה מתעצמים, אנחנו יותר קרובים לתכלית הבריאה. ממילא בפרט הימים האלה, כעת הרי מתחיל ימי הסליחות לדידך, אז אלו ימים שצריך נפקא מינה למעשה, **ככה אנחנו מצויים על לימוד התורה הקדושה בהתמדה, כל אחד לפי ערכו.**

אף על פי כן, בימים אלו יש חשיבות להקדיש זמן, "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה", להתבונן, לראות את גדולת השם. ומאיפה אנחנו יכולים לדעת? מהבריאה, "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה". וכמה שהקדוש ברוך הוא יעזור שאנחנו יותר נכיר בגדולת השם, וממילא לעומת זה זה שפלות האדם, אז יהיה יותר הכרה בחטא, יהיה יותר הכרה בציפייה למחילה ולהצלח, **כמה שיש לך יותר הכרה בחטא, אז אתה יותר מבין כמה אתה צריך הצלה, כמה אתה רוצה.**

ובעיקר צריך לראות שהימים המועטים האלה בעצם, לא יעברו כמו ימים זעלמא, כמו כל השנה, וצריך לראות שבעזרת השם יהיו בגדר של ימי הכנה לדין, וכו'. וכפי המידה שאנחנו מתחזקים בזה, אז גם משמייס מחזקים אותנו, והשם יתברך יעזור שממילא יתקבלו תפילותינו לרצון לפני בורא כל העולמים, ונזכה לסליחה ולכפרה ולישועה ולהצלח כלל ישראל, ולקידוש השם יתברך.

טוענים שאנחנו לא משרתים בצבא - אנחנו משרתים יותר מכולם

שיחת הכנה ממרן המשגיח בביהכ"ס בית השם, אור לכ"ה אלול תשפ"ו: ברוכים כל הנמצאים. השל"ה הקדוש מביא שהקדמונים אמרו על הפסוק אריה שאג מי לא ירא, אריה ראשי תיבות אלול ראש השנה יום הכיפורים והושענא רבא. והימים האלה הם בבחינת שאגת אריה, אז שואלים. עשרה ימים, בשלמא ראש השנה יום הכיפורים, זה באמת פחד ואימה. אבל אלול זה ימי רחמים ורצון.

למה זה שאג? ולפי הסדר משמע שהאות ראשונה של אלול שהוא השאגה הכי חזקה. איך יכול להיות, אלא, מה המהות הזאת בכלל של הימים האלה של אלול? כל השנה אדם חי לפי דרכו, ובימים האלה מתחזק קצת, לומד קצת, מתפלל קצת, וחוזר חלילה לדרכו, מה הפשט, זה משפט? אלא אומרים כך, עיקר שדנים את האדם מה המהות האמיתית שלו. כתוב בחז"ל, מה הוא לפניך? כל המעשים של כל השנה, זה לא המהות של האדם, אבל הימים האלו מוכיחים מה המהות של האדם. אז ראש השנה ויוה"כ והושע"ר, זה משפט, **אבל אלול זה המבחן מה המהות של האדם בעצם.**

נקרא מה שכתוב ברמב"ם על תקיעת שופר "עורו ישנים משנתכם והקיצו מתרדמתכם". כשאדם ישן הוא לא חי במציאות האמיתית שלו, כשהוא מתעורר אז הוא חי במציאות האמיתית. כל השנה זה בגדר של שינה, הוא לא חי במציאות האמיתית. **אלול זה הזמן שמגיע למהות האמיתית של האדם. ולכן זה שאגה,** השאגה הכי גדולה מכל השנה, בזאת תיבחנו, פה, עכשיו, מה אתה באמת, מה אתה מחפש, מה אתה רוצה, מה המהות שלך. וכמו שמובא, שבעשרת ימי תשובה יאכלו רק פת ישראל ולא פת עכו"ם, ממה נפשך הוא אוכל פת ישראל או פת עכו"ם? זה משחק? אלא מסבירים

כך, זה לא מדובר על אחד שגר בב"ב שיכול לאכול פת ישראל, נמצא במקום כזה שפת ישראל זה בעיה גדולה, אז ממילא כל השנה הוא אוכל כל פת עכו"ם, אבל כשבאים הימים האלה ימי המבחן מה אתה באמת.

אז האדם מראה שהאמת שהרצון האמיתי שלו זה פת ישראל, והוא לא יכול להחזיק מעמד כל השנה, השם יעזור לו שיוכל, אבל הימים האלה שזה המבחן מי אתה, תזכור. נמצא לפי זה, אז הימים האלה של עשיית, אלו ימים של בזאת תיבחנו, בזאת האדם מביע מה המהות האמיתית שלו. כל השנה הוא חי, אבל הימים האלה, לכן כשהיצר בא ומפתה, מה אתה מתחזק, בין כך הרי אתה יודע שכל השנה לא תוכל להחזיק מעמד, עד כאן דברי היצר. **הימים האלה הם הימים של המהות האמיתית של האדם.**

לכן אדרבה, כל חיזוק שעושים בימים האלה, זה מאפיין את האדם מה הוא בעצם. הגם שאדם לא יכול להחזיק מעמד כל השנה כך, אבל כשאתה לוחץ אותו לקיר, מה אתה רוצה, מה אתה מחפש, ודאי זה אני מחפש, תורה ומצוות. כמו שהרמב"ם אומר, "עורו ישנים משנתכם", אדם ישן לא חי במציאות, **אבל אם אתה מתעורר אתה חי במציאות האמיתית.**

וממילא מה שנהגו בימים האלה להרבות בתורה ובמצוות, זה לא רק סתם רבוי וזכויות, **זה לבוא להוכיח מה המהות האמיתית שלי**, שבאים לשאול מה המהות, ודאי זה אני מחפש, רק תורה ומצוות ומעשים טובים, כל השנה אני לא יכול להחזיק מעמד בכל זה, אבל אתה בודק אותי כעת, מה המהות שלי, ולכן הכל נפסק לפי הימים האלה, הגם שזה מיעוט בשנה, **אבל הם ימים של הבעת המהות האמיתית של האדם, מי אתה.**

וממילא כל חיזוק שעושים בימים האלה, בתורה, ביראת שמיים, במידות טובות, במעשים טובים, הכל, יש לזה משקל עצום וערך עצום. ומה שהיצר מפתה שזה כאילו הצגה, אתה רוצה להראות את עצמך שאתה חסיד, עד כאן דברי היצר.

אדרבה, כל חיזוק בימים האלה מראה בדיוק להפך, כשאתה לוחץ אותי לקיר, **אז המהות האמיתית שלי באמת היא זו, תורה ומצוות ומעשים טובים.** אז פשוט שצריכים להתחזק, ואל תשמע ליצר שאומר לך כך וכך, אלא אדרבה, לעמוד בחוזק גדול. אם אנחנו רוצים באמת לבוא כלפי שמיא ולהראות לרבונו של עולם, מה אני רוצה, מה אני מחפש, מה אני שואף, זה אני רוצה, תורה, יראת שמיים, מידות טובות, מעשים טובים, הגם שאני לא יכול להחזיק מעמד אולי כל השנה, אבל **הימים האלה הם המהות האמיתית.**

ולכן זה נמשך כל שנה, מי שמסתכל שטחי חושב שזה משחק, כל השנה הוא חי ככה, בא אלול אז הוא עושה קצת הצגה יותר טוב, אז זה מה שהוא, חס וחלילה. אלא בדיוק להפך, כל השנה זה משחק, **אבל האמת המהות האמיתית זה הימים הקדושים האלה**, ולכן לפי זה נפסק הכל לפי הימים האלה, ובזאת תיבחנו. וממילא פשוט הוא שצריך בעזרת השם יתברך להתחזק מאוד בלימוד התורה, במצוות ובהכל, ולא להתחשב אם אני אוכל להחזיק מעמד כל השנה או לא אוכל להחזיק מעמד.

זה לא נוגע אם תצליח להחזיק מעמד כל השנה, אבל עצם הדבר הזה והראיה שלפי הימים האלה זה נפסק, הגם שהקדוש ברוך הוא יודע שתהיה שנה, הקב"ה פוסק לפי מה שאתה היום. הנה ראינו שכל חיזוק שעושים כעת, הכל רצוי ואהוב ונכבד. רואים בגמרא שרבי אלעזר בן דורדיא היה אביק בעבירות טפי, השם ירחם, היה כ"כ בעבירות, עד שחזר בתשובה פעם, הלך וישב בין שני הרים וגבעות ובכה ובכיה עד שיצאה נשמתו.

יצאה בת קול ואמרה, רבי אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא. בכה רבי ואמר, **יש קונה עולמו בהרבה שנים ויש קונה עולמו בשעה אחת, ולא עוד אלא שקוראים אותו רבי**, שקראו אותו רבי. זה רבי אלעזר בן דורדיא היה נורא נוראות, מה זה הפשט בזה? בבכיה הזאת שהיתה כל כך גדולה, פה בא לידי גילוי, את המהות האמיתית של רבי אלעזר בן דורדיא, הוא נכשל בעבירות, אבל המהות האמיתית שלו זה היה רבי אלעזר בן דורדיא, ולכן זכה.

ממילא, מכאן אבן פינה, שאל תפן ליצר, **כל מה שאתה יכול לעשות חיזוק בימים אלו, הכל רצוי ונכבד מאוד. אל תשקול אם תחזיק מעמד כל השנה או לא תחזיק מעמד כל השנה**, כעת, בימים הקדושים האלו אנחנו מתחזקים, הכל מכל כל, אז הקדוש ברוך הוא באמת דן אותנו לזכות. היום אתם יודעים עומדים עלינו לכלותינו. האמת, אם תסתכלו בתנ"ך, שופטים, תמיד היה את כל הצרות האלו, תמיד היה עבודה זרה וכו', פעם ככה ופעם ככה, תמיד היה. ממילא זה לא דבר חדש, חדש אסור מן התורה. זה לא חדש, **ממילא אל לנו להתפעל, אבל להתחזק צריך כמובן. ולהיפך, הכוח הוא איתנו.**

אילו היו יודעים כולם מה שלימוד התורה נותנת, מה שקיום המצוות נותן, היו מעודדים אותנו, היו מתחננים לפנינו, שאפילו הם לא יכולים, אבל אתם תעשו את זה, אתם יכולים. אבל מה נעשה שכן המצב, "כי הנה החושך יכסה ארץ וערפל לאומים". אבל לנו זה לא נוגע למעשה.

וגם צריך לדעת שכל הדברים האלו עברו עלינו הרבה, זה לא חדש, כל מיני גזירות וצרות, כל מיני דברים. בפרט שמרן הרב מפוניבז' זצוק"ל אמר פעם שכתוב בנביא "ואני זאת בריתי אותם", אם הקדוש ברוך הוא היה עושה את הברית איתנו, "ואני זאת בריתי איתך", מי יודע מה היה? אם אנחנו צד, מי יודע אם היינו מחזיקים? ולכן הקדוש ברוך הוא עשה את הברית עליו, לא איתנו, אלא עליו, "ואני זאת בריתי אותם", אז ממילא ולא תמוש התורה מפניו ומי זרעינו, **נמצא לפי זה, שעלינו להתחזק ביתר שאת וביתר עוז.**

אגלה לכם סוד, כמה שמתחזקים פה, זה גורם להצלחה בחוץ לארץ. הרי הגאון אומר, "ציון במשפט תיפדה ושביה בצדקה", "ושביה", אלו שיושבים בארץ ישראל, ממה זה יהיה? מכוח הצדקה שבחוץ לארץ, "ושביה בצדקה". **אז כפי שפה מתחזקים, כך מסייעים בזה שיוכלו לקיים את כל המעמידים**, שתהיה הצלחה בחוץ לארץ, זה תלוי פה. ובפעל צריכים לנסות, לדבר, לעשות, כך וכך, אבל איפה הכוח? הכוח פה. ממילא חזקו ויאמץ לבבכם, בעזרת השם, הכל יהיה על ידי לימוד התורה הקדושה וקיום המצוות.

נקודה אחת אני רוצה לעמוד עליה, בעזרת השם. צריכים מאד להתחזק בבין אדם לחברו. הגאון כותב בסוף איגרת, "רוב התורה לשמח בן אדם", כמו שהגמרא מביאה שאחד פגש את אליהו הנביא בשוק, מי פה מבני העולם הבא, אמר ליה, אף אחד. ואחר כך מביאה הגמרא שני מעשים שאלהיו אמר לו אלו בני עלמא דאתי. אז הוא רץ אחריהם, שאל אותם מה מעשיכם? במעשה אחד הגמרא מביאה שהיה שם אחד שומר בית האסורים והוא מסר נפשו לשמור על גדרי הקדושה. מעשה שני, הוא שאל אותם מה? אמרו אינשי בדיחי אנן, אומר רש"י, "שמחים ומשמחים". **אז אלו בני עלמא דאתי.** אתם מבינים שכשאל מי פה בני עלמא דאתי, הוא לא שאל בדיזינגוף, או ביפו... הוא שאל במקום שהוא הבין שפה צריך להיות בני עולם הבא, ואמר לו, אף אחד, רק אלו.

רואים כמה העניין הזה חשוב, בין אדם לחברו, השמחים ומשמחים. "שמחתי ושימחתני", כך זה תחת אשר לא עבדת את ה' אלוך בשמחה וזה נורא נוראות. ועם זה, הפוך, כותב רש"י "שמחתי ושימחתני". אז כמה צריכים, בעזרת השם, לראות, לחזק את העניין הזה של בין אדם לחברו. בפרט אנחנו שנמצאים תחת קורת גג אחת, זה כל כך מצוי. מי שאומר לך איזה סברה, איזה קושיה, איזה תירוץ, אז אתה יכול לעשות כמו שדרכו של עולם, נו נו, עושה טובה ומקבל את זה, ולא מעקס את האף. אבל אם תאמר לו הפוך, אה, מויראדיג, נפלא, יפה, אתה מחיה אותי, מחיה נפשות. זה מה שהוא אומר, "שמחתי ושימחתני". כך תעשה עבודת השם בשמחה, אבל זה לא מספיק "שמחתי", צריך להיות "ושימחתני", לשמח אחרים, במילה טובה, בשב.

ממילא הקדוש ברוך הוא יעזור ברוב רחמיו, ואנחנו באמת נתחזק בכל הדברים האלו, בכל מילי דמיטב, ויהיה בסדר בעזרת השם יתברך. **אנחנו בטוחים בהשם יתברך שסוף הכבוד לבוא. כלל ישראל, שומרי תורה ומצוות, לומדי התורה הקדושה, הם יהיו.** ובאמת הם המעמידים של הכל, אפילו שלא כולם מכירים בזה, אבל למעשה הם המעמידים של הכל. הכל תלוי בזה, זה דרכי שמיים שהוא מסובב בצורה שלא גלויה לכולם, אבל הכל נמדד לפי החיזוק הזה.

טוענים שאנחנו לא משרתים בצבא, אנחנו משרתים יותר מכולם. ובאמת אמר לי מישהו בחיפה לפני הרבה הרבה שנים, הוא היה חופשי, אמר לי, אני מוכרח להאמין, על בחורי ישיבות, איך הם יכולים לוותר על הכל? כל מה שאנחנו עושים, איך הם מוותרים על זה? אדם לא יכול להישאר ריק, איך הם מוותרים על הכל? **מוכרח להיות שיש להם תחליף שממלא את הכל מוכרח.** זה אמר מישהו שלא טעם אף פעם טעם של בחור ישיבה. טעם של תורה, טעם של סברה.

על אחת כמה וכמה שאנחנו יודעים, לא סתם "כי הם חיינו ואורך ימינו", אלא הם המעמידים של העולם. אדרבה, צריכים להתחזק, בעזרת השם, ביתר שאת וביתר עוז, הן בלימוד התורה הקדושה וקיום מצוותיה. ובענייננו גם, שעוד להיות זהיר בבין אדם לחברו.

כתוב בתנא דבי אליהו, בני, כך אומר הקדוש ברוך הוא, כלום חסרתי מכם דבר? מה תתנו לו? מה חסר לקדוש ברוך הוא? כלום חסרתי מכם דבר? **אלא בקשה אחת אני מבקש מכם, שתהיו אוהבים זה את זה, ויראים זה את זה, ומכבדים זה את זה.** אתם שומעים? בקשה אחת אני מבקש מכם, שתהיו מכבדים זה מזה. נמצאנו למדים כמה חשוב זה.

ואמר לי פעם אדם גדול, יאריך ימים ושנים שיש לו גם שעות שהוא מקבל אנשים, חוץ ממה שהוא מלמד וכו', וכל אחד שופך לפניו את הקשיים שלו, והוא עוזר להם, מעודד אותם. אומר לי, אני הרגשתי תמיד אחרי זה כזו קדושה, ולא הבנתי מה זה, הרי אני לא לומד כעת, הפוך, אני גם מדבר על דברים אחרים בכלל. אבל כשאני לומד אני מבין, אבל אומר התירוץ זה הפשט, שאתה מחזק יהודי, אתה מחיה אותו, זה מויראדיג.

אדרבה, כשאומר לך סברה, תשבח את זה, אה, זה מויראדיג, תגיד מילה טובה וזה, ובוזה אתה מחיה בני אדם. וזה מה שרצונו יתברך, בקשה אחת אני מבקש מכם, שתהיו אוהבים זה את זה, ויראים זה את זה, ומכבדים זה את זה. ממילא הקדוש ברוך הוא יעזור ברוב רחמיו, שנוכה כולנו, עם כל כלל ישראל, את השם, להתחזק בלימוד תורתו הקדושה וקיום מצוותיה, ו"שמחתי ושימחתי", בעזרת השם. אז הקדוש ברוך הוא יעזור שנכתב כולנו לשנה טובה ומבורכת, ונוכה כבר עוד השנה הזו להיגאל בגאולת עולמים בביאת משיח צדקו במהרה בימינו אמן.

מרן הגאון רבי שרגא שטיינמן שליט"א

אאמו"ר צוק"ל היה אומר שמבני תורה תובעים בעיקר במה שנוגע לפה משא הכנה לימים הנוראים בקהילת חניכי ישיבת ארחות תורה בכרמיאל, כ' אלול תשפ"ו:

כתוב בפסוק בתהילים, אנחנו רגילים להגיד את זה לפני תקיעת שופר, תהילים פט, אשרי העם יודעי תרועה, השם באור פניך יהלכון. אשרי העם שיודעים לתקוע. שואלים חז"ל במדרש, וכי אין אומות העולם יודעים להריע? מה זה אשרי העם יודעי תרועה? מי לא, מה הבעיה? כל ילד יודע לתקוע, מה הבעיה? **אלא אשרי העם שמכירים לפתות את בוראם בתרועה, ועומד מכיסא הדין לכיסא הרחמים ומתמלא עליהם רחמים.**

דהיינו, לא מספיק סתם לתקוע, זה גם הגויים יודעים. ישראל **תוקעים ומריעים מתוך רצון להכניע את הלב להשם, נמליך את השם על ידי השופר, נמליך בזה שאנחנו מקבלים עלינו לעשות ולקיים מה שהבורא רוצה.** וזה המשך הפסוק, השם באור פניך יהלכון. התרועה שלנו היא באור פניך. זה, זה משפיע, זה לפתות את השם, זה ביטוי שחז"ל אומרים, **זה מפתה את השם לעבור מכיסא הדין לכיסא הרחמים.**

בירושלמי ברי"ה כתוב על אשרי העם יודעי תרועה, אמר רבי סימון, כתיב מי גוי גדול. מה זה מי גוי גדול? מה מיוחד בגוי גדול? רבי חנינא ורבי יהושע, חד אמר, איזה אומה כאומה זו שידעת אופיו של אלוהים. **אנחנו יודעים את האופי, את צורת ההתנהלות של הקדוש ברוך הוא.** בנוהג שבעולם, אדם שיש לו דין, חס ושלום משפט, לובש שחורים, מתכסה שחורים, ונכנס לעצבות, הוא לא יודע מה יהיה איתו, כיוון שאינו יודע איך דינו יוצא.

אבל ישראל אינם כן, לובשים לבנים, מתעטפים לבנים, ואוכלים ושותים ושמחים בראש השנה, כיוון שידועים שהקדוש ברוך הוא עושה להם ניסים, ומטה דינם לכף זכות, וקורע להם גזר דינם. ישראל, יש לנו משפט, ודאי שיש משפט. ואנחנו יודעים את האופי של הקדוש ברוך הוא. אנחנו יודעים שאם אנחנו נתנהג כמו שצריך, נתקע לשופר, נעשה את הכל, אז השם יטה את הדין.

זה נס. כך כתוב במדרש, עושה להם ניסים, ומטה דינם לכף זכות וקורע להם גזר דינם. אנחנו מקווים לניסים, זה בגדר נס, כי בעצם לא לכל אחד מגיע שיהיה לו טוב. אבל השם עושה ניסים, אם אנחנו מתנהגים טוב, אומה זו שידעת האופי של אלוהים. זה הביטוי של חז"ל. ממילא אנחנו לובשים, לובשים יפה, לא נכנסים לאבלות, לא לובשים שחורים.

וככה נפסק בשולחן ערוך, (תקפח), לובשים לבנים, מתעטפים לבנים, מסתפרים, כיוון שידועים שהקדוש ברוך הוא עושה להם נס. איך זה? יודעים לפתות, כמו שאמרנו מקודם. שופר, ושאר מצוות שעושים בימי הדין. זה הפירוש אשרי העם שידעי תרועה, השם באור פניך יהלכון. הב"ח מביא שמקשים, אנחנו בטוחים שיהיה טוב, אז נלבש בגדים מפוארים? לא סתם לבנים, נלבש בגדים יפים של חתונה.

מתרץ הב"ח, לא, אם ככה לא יראה שהוא מפחד בכלל מהדין. הוא צריך לפחד. הלוכל לבנים זה מראה שמזכיר יום המיתה, לובשים קיטל, זה מזכיר את יום המיתה. **מצד אחד צריך להראות שהוא מפחד, מצד שני יודע שאם יפחד ויעשה כל המוטל עליו, אז יכול להיות רגוע ולבטוח בהשם.** השם יעשה נס, יקרע גזר דינו.

אאמו"ר צוק"ל היה אומר שמבני תורה תובעים בעיקר במה שנוגע לפה. עוון ביטול תורה, ליצנות, לשון הרע, הלבנת פנים. אין בן תורה שיחלל שבת, או שיאכל מאכלות אסורות, ודאי לא במזיד, ולא יגזול. **אבל מה שנוגע לפה ולדיבור, יש הרבה שנכשלים.** כתוב בתנא דבי אליהו, שהקדוש ברוך הוא דן את האדם על מעשיו. אם אומר אדם לקדוש ברוך הוא, הייתי לומד תורה מבן שלוש עשרה שנה ואילך, תמיד למדתי. מאז שסיימתי את תלמוד תורה, בן שלוש עשרה שנה, המשיך ללמוד בשיבה קטנה, ישיבה גדולה, בבית המדרש.

אומר הקדוש ברוך הוא, מה תורה עשיתי? מה מעשים טובים עשיתי? הרי עסקת בשיחה בטלה, ודברים שאינם ראויים והגונים. שנאמר כי יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שיחו. מה בדיוק הוויכוח? אדם טוען לקדוש ברוך הוא, אדם לא יכול לשקר לקדוש ברוך הוא. אדם אומר לקדוש ברוך הוא, אני מיום שלוש עשרה ואילך, תמיד עסקתי בתורה. הקדוש ברוך הוא לא עונה לו אתה משקר.

הקדוש ברוך הוא עונה לו, מה שווה כל מה שאתה למדתי? הרי עסקת גם בדברים בטלים. **זה מבהיל. אדם יכול ללמוד משלוש עשרה, למד בשיבה קטנה, למד בשיבה גדולה, כל היום היה בשיבות, אבל באמצע הלימוד גם עסק בדברים בטלים. כבר מוויז כל המעלה.** מה תורה עשיתי? מגיד לאדם מה שיחו. הקדוש ברוך הוא יספר לו בדיוק מה הוא שוחח. הכל כתוב, הכל ידוע, הכל נכתב. אז אנחנו צריכים לזכור, ודאי שכולם לומדים תורה, **צריך לזכור לא באמצע הלימוד, לא להפריע, לא להפסיק באמצע הלימוד.**

בפרשת השבוע בניצבים, כתוב כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים ואת אשר עברנו בקרב הגויים אשר עברתם, ותראו את שיקוציהם ואת גילוליהם, פן יש בכס איש או אישה אשר לבבו פונה היום מעם השם אלוקינו.

מסביר רש"י, לכן אני משיב אתכם לא לעזוב את השם, כי שמא על ידי שראיתם את הגויים עובדים עבודה זרה, אולי יש בלב אחד מכם רצון גם כן לעבוד עבודה זרה. מדובר בדור המדבר, שראו כל הזמן ניסים ונפלאות, ויאמינו בהשם ובמשה עבדו. **אבל בכל זאת אם רואים דברים לא טובים, ותראו את שיקוציהם ואת גילוליהם, אם רואים, זה עלול להשפיע.** נמצאים פה בני תורה יקרים, אבל גם בין אנשים שלא שומרים תורה. הראייה וההסתכלות עלולה להשפיע לא טוב. איך אנחנו משנים את זה? בשופר, בתפילה, השם באור פניך יהלכון.

צריך לזכור עוד דבר, נמצאים בין הרבים, יש תביעה גדולה. מצוי מאוד שיכול לעשות יותר למען הרבים, וזה יהיה תביעה, תהיה תביעה גדולה. שערי תשובה, שער ג', (אות י"ג) כי הצדקה בממונו, גמילות חסדים בין בגופו בין בממונו.

זה צדקה, צדקה בין בממונו בין בגופו. כי חייב אדם לטרוח בדרישת טוב לעמו, לשקוד בעמל נפשו על תקנת חברו, אם דל ואם עשיר. **וזו מן החמורות ומן העיקרים הנדרשים מן האדם.** שנאמר הגיד לך אדם מה טוב ומה השם אלוקיך דורש ממך, כי אם עשות משפט ואהבת חסד. אדם נמצא בין החברים, חייב לטרוח בדרישת טוב לעמו, לשקוד בעמל נפשו על תקנת חברו. בין אם הוא דל, בין אם הוא עשיר, זה כל אחד יכול לעשות. לתת כסף לא כל אחד יכול, אין לו מספיק לעצמו. **אבל לשקוד בעמל נפשו על תקנת חברו, בין אם הוא דל בין אם הוא עשיר, זו מן החמורות ומן העיקרים הנדרשים מן האדם. ככה אומר שערי תשובה, זה אחריות,** כשנמצאים בין הרבים, זה אחריות.

אפשר לעזור לו, ואפשר גם ליכות אותו. הגמ' אומרת בברכות דף ל"ה עמוד ב', כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה, **אחד אוכל ברבים ענבים נניח, בלי ברכה, כאילו גזל להקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל.** שנאמר גזל אביו ואמו ואומר אין פשע, חבר הוא לאיש משחית. אין אביו אלא הקדוש ברוך הוא, שנאמר הלוא הוא אביך קנך. ואין אמו אלא כנסת ישראל, שנאמר שמע בני מוסר אביך ואל תיטוש תורת אמוך.

מה המשך הפסוק? חבר הוא לאיש משחית. אמר רבי חנינא בר פפא, **חבר הוא לירבעם בן נבט שהשחית את ישראל לאביהם שבשמיים.** אומר רש"י, כשהוא מקיל, אוכל בלי ברכה, רואים אחרים לומדים ממנו, אז הוא בדיוק חבר לירבעם בן נבט. ירבעם בן נבט עשה עגלים מזהב של עבודה זרה, והכשיל את כל העם בעבודה זרה. והוא דומה לאחד שאוכל תפוח עץ בלי ברכה.

אתה אוכל ברבים, זה יגרום שמישהו ילמד ממך, אתה מחטיא את הרבים. אז זה חבר לאיש משחית, הוא חבר של ירבעם בן נבט. צריך לדעת האחריות כשנמצאים ברבים. יכול לשבת בבית המדרש, הוא לא דקדק בקריאת שמע, לא דקדק בתפילה, לא דקדק בסליחות. חושב נו, זה שרואה אותו חושב לא כל כך חשוב. הוא מתפלל, רק שלא נזהר מספיק להתפלל. **הוא גורם לדוגמה לא טובה – הוא כבר דומה לירבעם בן נבט!**

בואו נתחיל להרגיש מחויבים, מחויבים לעבודת השם, מחויבים לשקוד על תקנת חברו, מחויבים לא להפסיק באמצע הלימוד בדברים בטלים, ובוודאי לא בליצנות ולשון הרע. בלי שום קיצורים. והשם ישלח לכולם סליחה ומחילה וכתובה וחתימה טובה.

הגאון הגדול רבי צבי וובר שליט"א מרא דאתרא נווה יעקב

הגוף משתנה על ידי לימוד התורה, אין מציאות אחרת

אנחנו מתקרבים לימים הנוראים, בחסדי השם יתברך, שזיכנו חודש אלול, להתעוררות ראשונה, לתקיעת שופר של ר"ח אלול, עכשיו סליחות אחר כך ראש השנה, אחר כך יש יום הקדוש יום הכיפורים.

בפרקי דרבי אליעזר מסביר את המצווה הזאת לתקוע בשופר בחודש אלול, אחרי שנשברו הלוחות, אז משה רבנו נשאר ארבעים יום יחד עם כלל ישראל, להחזיר אותם בתשובה, לשרש מהם את השורש של עבודה זרה, את הנטייה בחטא העגל, זה לא ממש עבודה זרה, אבל הוא עבד איתם

ארבעים יום לשרש מהם, ככה לפי פרקי דרבי אליעזר, שמשה רבנו נשאר יחד עם כלל ישראל.

ואחר כך, אחרי שהוא עבד, נירו לכם ניר ואל תזרעו קוצים, הוא עבד לשרש את החיסרון שהיה קודם, אז הוא עלה למרום, לשמיים, להתפלל כדי שכלל ישראל יוכלו לקבל את הלוחות השניות ביום הכיפורים. **ותקעו בשופר מיד בראש חודש אלול, כדי להזהיר את כלל ישראל שחש ושלום לא יפלו על ידי השטן**, בלוחות הראשונות היה ארבעים יום הכל בסדר, ביום האחרון השטן בלבב, הראה להם את משה רבנו שהוא כביכול נפטר, הצליח מעשה שטן. ועכשיו כלל ישראל צריכים להיזהר שאותה פעם לא יצליח מעשה שטן.

והם עובדים ארבעים יום עכשיו, מאלול, מראש חודש, כמו שמאריכים שהראשונים והמפרשים, להגיע ליום הכיפורים, ותוקעים כל יום יום, לעורר אותם בתשובה, ומתענים יום יום, ככה היה בלוחות השניות, ואז כלל ישראל זכו בסוף שמשו רבנו ירד עם הלוחות השניות, כמו שחז"ל אומרים, בהשכמה הוא ירד עם הלוחות, אחרי ששמע את יג מידות שמה, היה בתוך המערה, היה מידת הרחמים, והוא ירד עם הלוחות, ועם ישראל ראו את הלוחות כשמשו רבנו יורד עם הלוחות, **התחילו לבכות מרוב שמחה, שזכו שהעבודה של ארבעים יום לא היה לחינם, היה עבודה קשה, וזכו להגיע ליום הכיפורים**.

ומשה רבנו שמח לראות את כלל ישראל איך שמחה ללוחות, אמר זה בכי של שמחה. והקדוש ברוך הוא קבע, שכמו שבכיתם עכשיו בכיה של שמחה, אני קובע לכם בכיה של שמחה לדורות, וככה זה יום המיוחד, יום הכיפורים, העבודה כל כך הרבה שנים, ארבעים יום, מה היה העבודה, העבודה הייתה של כלל ישראל להגיע ליום הכיפורים שחש ושלום לא היה פעם מעשה שטן, השטן עשה עוד פעם להפריע להם בקבלת הלוחות, והיה עבודה שלא יגיע חס ושלום אותו תקלה שהייתה.

הגמרא ביומא מביאה שהשטן, זה גימטריה שלש מאות ששים וארבע, ואין לשטן כוח ביום הכיפורים. כלומר היה מלחמה גדולה, עם ישראל עבדו על עצמם ארבעים יום שלא יהיה עוד פעם מעשה שטן כמו שהפריע להם בלוחות הראשונות. מגיעים עכשיו למצב של יום הכיפורים, וביום הכיפורים אין שליטה של השטן, וזה הגימטריה המתאימה, **אבל זה הגיע על ידי עבודה גדולה של ארבעים יום שכלל ישראל יום יום צמו ודאגו מה יהיה חס ושלום, אולי עוד פעם יהיה מעשה שטן**, והתעוררו כל יום, היו מתעוררים ומעודדים אחד את השני להיות מוכנים ליום הגדול, ומה שמשו רבנו בשמיים התפלל והם בארץ עוזרים למשה רבנו בתפילות להגיע ליום הכיפורים.

חובות הלבבות כותב בחשבון הנפש (כ"א), כותב שבעבודה שלו אדם יכול לעבוד על המעשים, אבל עיקר התכלית שאדם יגיע בסוף ללבבות המצפוניים, עליהם נשענת העבודה והם שורש התורה. העיקר הוא שבסוף יגיע אל הלב. אבל איך מגיעים לזה, שיהיה מה שהשם אלוקים שואל ממך, יראת השם אלוקים. איך אפשר להגיע ליום הכיפורים, להגיע למדרגות רוחניות שמתנתקים קצת מהחומר, צריך ארבעים יום לעבוד על זה.

רואים בחובות הלבבות, שאדם לא יכול להגיע לדברים האלה, לרוחניות, רק אם הוא יעבוד בגופו ובנפשו, בנגלה ובנסתר, ואז הוא יכול להגיע ללבי ובשרי ירנו לאל חי. אדם לא יכול להגיע למעלות רוחניות משום שאדם הוא חומר, באופן טבעי הגוף של האדם דורש תענוגים. איך אדם יכול להרגיש שאני רוצה רוחניות, אני רוצה להתפלל, אני מתענג בתפילה, אני מתענג בתורה, אני מתענג שאני עושה מצוות, אני מתענג שאני עוזר לחבר שלי, איך אדם ירגיש כזה דבר.

כתוב במסילת ישרים, כשהוא מדבר לעבוד על נקמה, שאדם לא יתנקם ועל נטירה, אומר הטבע של הבן אדם שאחד עושה לו צרה, אחד עושה לו בעיה, אז הוא שונא את השני, חושב שזה ודאי, מה שייך, הוא פגע בי, איך אני לא אשנא אותו. ואם הוא עשה לי צרה, בטח אני אתנקם ממנו. ואם אני עבדתי חזק על המידות שלי, אז הוא ביקש ממני משהו, אני אתן לו, אבל עם עיניים למטה, קח וזהו, ככה הוא כבר חושב שהוא קיים את המצווה.

אבל אם הוא קצת עבד על עצמו עוד יותר על המידות שלו, אז הוא נותן לו את זה בלב שח, אבל איך יגיע בן אדם שהוא ירגיש שהוא מוכן לתת לו את זה בשמחה כאילו לא קרה שום דבר, אומר זה לא מתאים לקרופ חומר להגיע לכזה דבר. אבל אם בן אדם עבד על עצמו קודם על המעשים, שהוא עושה כל פעם כל אחד לפי כוחו מה שיכול לעשות, אני עושה את המצווה הזאת, את החלק הגשמי, את הדברים המציאותיים האלה יכול לעשות, לאט לאט הוא מתחזק, אז הגוף שלו נהיה משהו אחר, נשמה אחרת.

בכוזרי הוא מחלק בין עובד השם לפילוסופים או לעובדים בעבודות אחרות, שעובד השם המצוות משנות אותו, וניכר על זיו פניו, ניכר על זיו פניו שהוא משהו אחר, אפשר לראות עליו שהוא משהו שונה מהרגיל, הוא

לא כמו אלה שברחוב, רואים על בן תורה הוא נראה משהו אחר, כל אחד לפי מדרגתו, משום שהאדם שעובד על עצמו.

נכון אדם באופן טבעי אומר המסילת ישרים שהוא אדם חומר, לא שייך שהוא יהיה מוכן לתת טובה לשני כאילו לא קרה שום דבר, הרי הוא יצור חומר, הוא חומריות, הכל גופניות, **אבל זה כל העבודה של האדם להגיע לזה שהוא רק לא אכפת לו שום דבר, רק רצון השם**.

אבל אומר חובות הלבבות, אדם לא יכול להגיע לזה, אדם חומר הוא לא יכול להגיע לזה, אבל איך הוא יכול לזה, אם הוא עושה כל מה שיש ביכולתו אז הקדוש ברוך הוא נותן לו פתאום שהגוף שלו משתנה ונהיה רוחני. כותב בסוף חובות הלבבות (בפרק ג) וכאשר ואם יתעלם ממה שיש ביכולתו ויקל במה שיש בכחו תרחק עזרת האלוקים ואמצתו ממנו

אנחנו רוצים להגיע ביום כיפור להיות אנשים רוחניים שקיבלנו את התורה מהקדוש ברוך הוא, שמגיע לנו תורה בלי עבודה זרה, אדם רוחני לא מעניין אותו כל המלחמות של מידות רעות, אנשים כל כך באים על דיני התורה לפעמים ממש על קטנות, אבל איך בן אדם אומר איך אני יכול לשנות פתאום, הנקמה מתוקה מדבש, ולפחות לשנוא את השני, ופחות לשנוא את השכן שלי, לפחות לשנוא את השני שפגע בי, פחות לשנוא את זה.

אז אין דרך אחרת, אדם לא יכול לשנות את זה, רק לימוד התורה, הגוף שלו משתנה על ידי לימוד התורה, אין מציאות אחרת, כי רוב העניינים המכונים מצוות שהם גופניים עוברים להאיר על המצוות שתהיינה בלבבות ומצפונים, אומר חובות הלבבות שהמצוות הגופניים והאיברים של האדם הם יכולים לגרום שהחלק הלבבות ישתנה לגמרי, הם יהיו משהו יותר נעלה הלבבות.

אנחנו רוצים להגיע ביום כיפור ליום הקדוש, כולם כל כלל ישראל מתחזקים ביום כיפור, אבל אנחנו בני התורה שאנחנו כל השנה כולה מתעסקים ברוחניות, אז צריך ביום כיפור להגיע בדרגה אחרת, על ידי שעכשיו במצוות המעשיות אנחנו נתעלה בדרגה יותר גדולה, כל יום ויום נתחזק עוד, אפשר לתפוס ברכה אחת, אשר יצר, איזה ברכה, את הברכה הזאת אני מכוון מהתחלה ועד הסוף.

ואם השכן עשה לי איזה צרה, אני אגיד לו תודה רבה, עכשיו אני יכול לעבוד על עצמי שלא קרה שום דבר, הוא עשה לי משהו, לא אכפת לי, לא קרה כלום, מה יש אם הוא שעשה לי, זה לא משנה לי שהוא עשה ככה, יהיה לי פחות עולם הבא? אם אדם חושב שעיקר החיים שלו זה נצח נצחים. יש לשון מבהיל גם של חובות הלבבות בשער השמיני (כלל ט"ו) זה מאוד ריגש אותי, כותב שאדם הולך לדרך ארוכה לארץ אחרת, הוא לא יודע מה יהיה שם כל הדרך, אז הוא מכין את כל הדברים, אורז מזוודה ושם כל מיני דברים, אולי אני אצטרך גם כזה מכשיר כזה, אולי אני אצטרך כזה ספר כזה, או אני אצטרך מכונה כזאת, איזה מצלמה, כל דבר חושב מה הוא צריך לכל הדרך, חושב כל מה שיכול להיות.

אז הוא אומר "ועל הדרך הזה אחי, אנחנו חייבים להיות נכונים למועד ולהזדמן לדרך הרחוקה לעולם האחר, אשר אין לנו מכרח ממנו ולא מנוס מפניו, ולחשוב בצידה במה שנפגע בו בוראנו ביום החשבון הגדול, שאמר עליו הכתוב (מלאכי ג י"ט) כי הנה יום בא בוער כתנור, ואין נתעלם והנסיעה המתמדת, וההעתקה תדירה והדרך ארוך והמרגוע רחוק".

עד שיהיה תחיית המתים המרגוע רחוק, איך נכין את עצמנו לכל הדרך. אנשים מתעסקים, חושבים כל הזמן רק על הדרך לתאוות שלהם, איך יכולים לדאוג לתאוות עצמית, תאוות כזאת, תאוות כזאת, ומתי נחשוב על הדרך שאנחנו צריכים לדאוג לזה, יש לנו דרך ארוכה, איך עובדים, קיבלנו מתנה מהקדוש ברוך הוא של אלול, שזה מתנה שקיבלנו כלל ישראל אחרי מתן תורה זה היה חודש אלול, הם עבדו בימים האלה, כל הזמן רק חשבו, כל הזמן שמו בראש מעינים חודש אלול, וכל החודש מה הם חשבו. יהיה לנו לוחות או לא יהיה לנו לוחות, כן יביא את הלוחות או לא יביא את הלוחות, אם לא יהיה לוחות אז אנחנו גויים כמו כל הגויים, אנחנו לא שייכים, אין לנו עם נבחר, אין לנו כלום, או כן לוחות, עשרים וארבע שעות מה שהם חשבו: רק אם יש לנו תורה, עם נבחר או לא עם נבחר, זה כל הזמן מה שהם חושבים, ארבעים יום זה מה שהם חושבים.

היה ארבעים יום עבודה מאוד קשה, בגלל העבודה של כלל ישראל שעבדו אז, אז הם קידשו את הימים של אלול, עבדו, אז זה נהיה מציאות, אז הימים של חודש אלול קיבלנו בירושה מאבותינו שהם עבדו בימים האלה של אלול.

וכתוב בכל הספרים, במשנת רבי אהרן ראיתי, אלול זה יותר קל לחזור בתשובה מאשר כל השנה כולה, למה יותר קל? בגלל שעם ישראל אז עבדו מאוד קשה, הם הכשירו לנו את הדרך, הם עבדו על כולם, כל הזמן כל העשרים וארבע שעות מה שהם חשבו רק איך להגיע ליום הכיפורים.

אנחנו עכשיו נמצאים גם בזמנים, כל אחד יש לו את יום הכיפורים, אנחנו חוזרים לאותו דבר, איך נבוא לראש השנה, כמובן קשה לפעמים בתפילות, בתפילות כל אחד, אבל צריך להתקדם, הנסיעה המתמדת כל הזמן אנחנו

צריכים להתקדם לקראת להיות מוכנים לדרך הארוכה שאנחנו נעבור, כל יום נתקדם עוד פעם בתפילה, כדי שלפחות בראש השנה, התפילה תהיה מהתחלה ועד הסוף כמה שאפשר, אני יודע כל אחד לפי כמה שיכול שיתקדם לקראת ראש השנה.

חז"ל נתנו לנו את זה לפני יום הכיפורים, כדי להגיע לכפרה של יום כיפורים, כתוב בזה בר"ן מפורש, **אי אפשר להגיע ליום כיפור בלי ראש השנה קודם, הפחד מפני הדין של ראש השנה, אבל בסוף מגיעים ליום הכיפורים שזה זמן הרחמים**, כתוב במשנה ברורה, שביום כיפור שחל בשבת לא אומרים צדקתך צדק בגלל שיום כיפור זה מידת הרחמים, אז לא אומרים את הדין, בראש השנה שחל בשבת יש סיבות אחרות שלא אומרים צדקתך צדק, אבל יום כיפור זה מידת הרחמים.

וראיתי ב"נודע ביהודה" שכתב, אנחנו אומרים לפני התקיעות של ראש השנה, "עלה אלוקים בתרועה ה' בקול שופר", וכתוב בפרקי דרבי אליעזר, "עלה אלוקים בתרועה" זה מידת הדין, וזה הולך על ר"ה, **אנחנו בר"ה מתיראים כדי שמידת הדין תהפוך למידת הרחמים**, אבל "ה' בקול שופר" זה הולך על שופר של אלול, שופר של אלול זה מידת הרחמים, היות ואז כלל ישראל התחננו ובכו, אז הימים האלה ימים של מידת הרחמים, לכן סליחות יש כל הימים חוץ מראש השנה, בראש השנה פתאום מידת הדין באמצע, אז יש יום אחד שצריך לחזק בעבודה לקראת יום הקדוש, רק עם מידת הדין, יש יום טוב, אוכלים שותים, אבל למה אוכלים ושותים?

כתוב בטור, שבטוחים ששהקדוש ברוך הוא עושה להם נס שזוכים בדין, כבר כתוב במשנה ברורה **למה זוכים בדין, דווקא אם מפחדים, אם לא מפחדים לא זוכים בדין**, אז איך הם מפחדים? צריך לעבוד כל השלושים יום עכשיו לפני ראש השנה לעבוד כזאת עבודה, הקדוש ברוך הוא עושה להם נס שזוכים בדין, מה הפשט של זוכים בדין? הם זוכים בדין שהם שייכים לכלל ישראל.

הרמב"ם כותב בהלכות תשובה, שמה שדנים בראש השנה, על שכן מצווה בעולם הזה ליכא, כך כתוב ברמב"ם בפרק ז' מהלכות תשובה, שכל השכר בעולם הזה זה רק איך זה יעזור לי בעבודת השם או לא יעזור לי בעבודת השם. **אחד שניצל את הזמן לתורה, אז מגיע לו יותר זמן, כיוון שהוא מנצל לעבודת השם**. מי שלא מנצל לדברים של עבודת השם, אז לא מגיע לו. אבל בעולם הזה זה רק מה ששייך לעבודת השם. אז בעצם אנחנו מגיעים בראש השנה, אנחנו יודעים, זאת האמונה שלנו, בראש השנה אנחנו יודעים שכל מה שהקדוש ברוך הוא פוסק זה לא בתור עונש היית ילד טוב או היית רע, **כל מה שקורה עכשיו זה אם אני אוכל יותר ללמוד או לא אוכל יותר ללמוד**. אז אם אחד שרוצה לאכול יותר או דברים כאלה, אין לו מה לבקש בראש השנה, ראש השנה לא קשור אליו, **ראש השנה קשור רק מה שיעזור לעבודת השם**. אז אם אחד מתפלל בראש השנה כדי שיהיה לו דירה יותר יפה או שיהיה לו אוכל יותר טוב או עולם הזה יותר טוב, בעולם הזה, יש מלא דברים, אבל מכל מקום אין לו קשר עם ראש השנה.

הרמב"ם כותב **שראש השנה זה הולך שבודקים אתה מתאים בעבודת השם, אז נותנים לך בעבודת השם**. אז כל הזמן הוא חושב איך אני יכול ללמוד יותר טוב, איך אני יכול לקיים יותר מצוות, ואני צריך כל מיני דברים שאני אוכל עם השכנים, כל מיני דברים שיעזרו לי לעבודת השם, כל הראש שלו חושב ככה בראש השנה. אז זה עבודה מסוג אחר. עכשיו הימים האלה חוץ מראש השנה, זה ימי רחמים, השם בקול שופר, עכשיו תקיעת שופר זה זמן רחמים. והנודע ביהודה כותב בתשובה כ"ב מהדורה קמא שיש משהו שרצה להגיד שלא יתנו לאבל להתפלל בסליחות בגלל ימי הדין, ואומר הנודע ביהודה שזה לא קשור עכשיו בכלל, זה לא דין בכלל, אלול זה מידת הרחמים.

מה זה מידת הרחמים? אנחנו מתחננים לפני הקדוש ברוך הוא, אז יש מידת הרחמים. ראש השנה זה עבודה אחרת, עכשיו דנים את האדם, אבל דנים את האדם בדיוק מה שמתאים לו. זה שני ימים בשנה במערכת התשובה הזאת, שני ימים מיוחדים, עבודה מסוג אחר, אבל הראש כל הזמן רק מכוון איך אני יכול לקיים, איך אני רוצה שיהיה לי סיעתא דשמיא שאוכל ללמוד יותר, שאוכל לחנך את הילדים שלי יותר טוב, כל הוא חושב, כל הראש שלו סביב זה.

הראש שלנו צריך להיות לחשוב רק דבר אחד, איך אנחנו יכולים לעבוד את השם יותר. ועכשיו בימים האלה העבודה שלנו איך נהיה מוכנים, אין אדם לא יכול להגיד **אני מראש השנה אתפלל טוב, אין כזה דבר, זה לא הולך**. אם אדם לא התקדם משהו בימים קודם, הוא לא שינה את החומר שלו, החומר אין לו קשר לרוחניות.

כפי שהבאנו החובות הלבבות אומר הקדוש ברוך הוא נותן מתנה, והוא מסביר את זה דוגמה מאוד יפה, הוא כותב משל למה הדבר דומה, לאחד שרוצה שיהיה לו פירות לאכול, מה הוא עושה? הוא הולך קודם מוציא את הקוצים מהשדה, חורש, זורע, שותל עצים, כל מיני דברים, אחר כך הוא משקה את זה, בקיצור עובד כל הזמן, ופתאום יוצא פירות.

אבל אנחנו לא יכולים לעשות פירות, אנחנו לא יודעים לעשות, אנחנו יכולים לעשות, רק לשתול, היום אנחנו יכולים לעשות דברים, אבל את הסוף הקדוש ברוך הוא עושה. אבל איזה דברים אנחנו יכולים לעשות? אם אם אחד טיפל באילן כמו שצריך, יצאו לו פירות מצוינים. אם הוא השקה פעם ככה וככה, יצאו פירות קטנים. לא השקה בכלל, אין בכלל פירות. אז השאלה היא איך הוא משקיע, לא השקיע כלום, אז ככה ראש השנה שלו ייראה, הוא לא ישנה, איך שיתפלל כל השנה כולה, ככה ייראה בראש השנה. אולי טיפה זה בכל זאת הוא קצת יפחד, **אבל אחד שלפני כן הכין את עצמו לראש השנה, אז נהיה ראש השנה אחר**. אז עם ראש השנה כזה, אז יש את הרמב"ם, אתה מגיע מבקש כל מיני דברים, אכפת לך רוחניות, נותנים לך מה שצריך. אם בכלל לא אכפת לך רוחניות, לא נותנים לך. בשביל מה לתת לך?

הרמב"ם כותב שבעולם הזה אין שכר מצווה, רק מה שעוזר בעבודת השם. אתה רוצה עבודת השם, מגיע לך, לא רוצה עבודת השם לא צריך, אין גם מה לבקש, **אנשים מבקשים בראש השנה דברים שלא קשורים, זה לא התאריך ולא הזמן, בראש השנה זה רק מה שאדם רוצה שיתאים להיות מוכן לעבודת השם**.

אמרנו קודם, המצוות הן הדרך היחידה שאדם נהיה רוחני. כתוב בכוזרי, הוא כותב מה זה תפילה? הוא אומר שמה אדם חסיד צריך לחשוב, מה זה השעה הכי חשובה ביום? אומר הכוזרי, השעה הכי חשובה ביום זה שעת התפילה שלי, אני קם בבוקר, קם בבוקר, אחר כך משהו הולך לעבודה ומתעסק עם כל מיני אנשים, אז במשך היום פתאום הוא כשהוא מתפלל נהיה רוחני, פתאום הוא מתעסק עם כל מיני דברים גסים, אז הגוף שלו נהיה קצת חשוך.

אז אחר כך הוא צריך להתפלל, אז אומר **כשהוא מתפלל שהוא חושב על מה שהוא מתפלל, אז הוא מתנקה**. היום יודעים יש כזה דבר אנטי וירוס, יש לך וירוס בזה, אז יש אנטי וירוס. **התפילה זה כאילו אנטי וירוס כזה, הוא מנקה, הגוף שלו מתכלך עם כל מיני חומריזם, תפילה מנקה אותו**.

ואחר כך גמר מנחה מתפלל מעריב. יש כאלה בגלל זה מתפללים מנחה גדולה בגלל הכוזרי הזה, **בגלל שכדי שלא יהיה הרבה זמן בלי התפילה**. והוא אומר, שלא מספיק, אז צריך להיות שבת. שבת זה עבודה גם רוחנית, לא עובדים בכלל, וזה לא מספיק, אז אח"כ יש ימים טובים, ואח"כ כמובן מגיע היום האחרון, היום הקדוש, שאז מתנקים כל הזמן, הוא כותב שאומות העולם למדו מאיתנו, יש להם גם שבת, אחד לקח יום ראשון, אחד לקח יום שישי. אז הוא אמר **השבת שלהם זה כמו פסל לעומת בן אדם**.

אצלנו השבת זה כמו בן אדם, זה משהו חי, אנחנו בשבת מתקדמים יותר רוחני, בגלל שבשבת אנחנו לא עובדים, מתעסקים פחות. אבל ביום כיפור אנחנו מגיעים, הכל רוחני. ואיך מגיעים לזה? זה היה עבודה שהתחילו בזמן יציאת מצרים, פחדו מהשטן שיבלבל אותם, יכשיל אותם. היה את העבודה הזאת, ואז מה זכו? מתנה מהקדוש ברוך הוא, **אין לשטן כוח להשטין ביום כיפור**, זה גמרא ביומא דף כ', השטן לא יכול להשטין, לא יכול לעבוד. כל הפחד בעצם, וכל העבודה היה שהשטן ישטין. למה השטן לא משטין ביום כיפור? מה הפשט? ביום כיפור הם רוחניים, כתוב בפרקי דרבי אליעזר שהשטן אומר בא לראות מה כלל ישראל עושים ביום כיפור, הוא אומר **אני רואה כמו מלאכים**.

מה מלאכים אין להם כפיפה, עומדים, כך ישראל כולם עומדים. אז אומרים צריכים לעמוד יותר זמן בתפילה, למרות שבעצם מותר לשבת ביום כיפור, מלאכים אין אכילה ושתיה, להם אין אכילה ושתיה. למלאכים יש אהבה ורעות ביניהם, אז גם ישראל ביום כיפור, השם ירחם, **מי שכנראה לא עבד קודם אז הוא לא קשור לפרקי דרבי אליעזר, אבל ביום כיפור נורמלי אין מריבות בין אנשים, יש אחווה וכולם ביחד**. מה אין להם על מה לריב, אין אוכל, אין זה, אין שום דבר, כל התאוות נגמרות, רק בית כנסת, אז אין על מה לריב, אתה מתפלל וזהו. אז כך כתוב, אנחנו כמו מלאכים, וממילא השטן אומר אין לי מה להשטין. הפשט ביום כיפור נהיה בלי השטן, זה זכו.

אבל איך הגיעו? היה צריך לעבוד, אז אבותינו לפני כל כך הרבה שנים בזמן מתן תורה הם עבדו ונתנו את הכוח. אנחנו קיבלנו במתנה מהם, שאצלנו גם כן, אצלנו יותר קל לחזור בתשובה. העבודה הגדולה שהייתה להם לחזור בתשובה, יותר להתחזק ברוחניות להתקדם, מתקדמים ברוחניות. השפיץ – הסוף כמו שאומר הכוזרי, **הסוף זה יום כיפור, אז מתנקים, אין אכילה ואין שתייה, אין שום דבר, כל המלאכות אסורות, אפילו לא אוכל נפש, שום דבר, הכל אסור, לא אוכלים**. אז באמת זה יום אחד אנחנו מתנקים השיא שאנחנו מגיעים.

אז כל האדם נברא, כל התכלית של הבריאה, בשביל זה באנו לעולם הזה. הנשמה שלנו נשמה טהורה היא, אבל מה התפקיד של הנשמה? **לעשות את החומר שלנו רוחני, זה כל תכלית הבריאה**. זה עניין של הייחוד של מה שמסביר הרמח"ל. הגוף שלנו החומרי פתאום יישאף לרוחניות, שירצה

שיהיה לו עונג מרוחניות, יהנה מרוחניות. אם אחד התפלל פעם אחת ובכה באמצע שמונה עשרה בברכה אחת כמו שצריך, והרגיש נעימות בתפילה, אנתנו אומרים בפסוקי דזמרה **"כי נעים נאווה תהילה"**, אנתנו מרגישים נעימות. אחד נהנה כמו שאדם נהנה מאיזה עוגה טעימה, או כל מיני הנאות. שנהנה עכשיו שהוא אמר את הקטע הזה **"כי נעים נאווה תהילה"**, לא לשקר, נעים, הרגשת נעימות, אתה יש לך קשר עם רוחניות, למדת סוגיה והתאמצת והיה קשה, פתאום הבנת משהו, הרגשת אור, **יש לך הנאה מרוחניות, אז זהו, יש לך קשר עם רוחניות.**

כידוע המסילת ישירים כותב שכל האדם נברא אלא להתענג על השם וליהנות מזיו שכינתו. אנשים יש להם תענוגות, הם לא יכולים להבין מה זה התענוג הזה, ליהנות מזיו שכינתו, מה זה ליהנות מזיו שכינתו? אתה לא יכול להסביר לאחד שלא קשור לתורה, אבל אחד שפעם אחת נהנה מקטע בתפילה, אחד שנהנה פעם אחת מאיזה משהו, הבין איזה סוגיה טוב והיה לו הנאה מזה, אז הוא מבין, **זה מעין ליהנות מזיו שכינתו.**

העבודה שלנו בעולם הזה לנסות כמה שיותר להיות דבוקים ברוחניות, זה העבודה שלנו לעבוד ברוחניות, לרצות רוחניות. ואם פעם אחת נהנינו מרוחניות, אז נדע שזה רק מעין שמעין שמעין מה שיהיה לעתיד לבוא. הנסיעה המתמדת והדרך ארוך, לוקח הרבה זמן, כל אחד לפי מה שהוא, הדרך קשה מאוד והמרגוע רחוק. אבל בסוף כשנגיע למרגוע יהיה כל כך כיף, יהיה רוחניות ונהנה כל הזמן. מה שנהנים בעולם הזה זה שטויות, כולם ידעו שזה הבל הבלים. גדולי ישראל ראינו כמה שנהנו רק מלימוד התורה, זה שמחה על פניהם, הם נהנו מעין מזיו השכינה.

אנתנו מתפללים הקדוש ברוך הוא יעזור שכולנו נזכה שביום ראש השנה נהיה יותר רוחניים, נהיה יותר קשורים עם התפילה, וכמובן שעם כל העבודה שנעשה בעשרית ימי תשובה נגיע ליום הקדוש, שכל הציבור כאן יזכה לכתיבה וחתומה טובה, גמר חתימה טובה, ויכתבו בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים ולשלום. אמן.

הגאון הגדול רבי ישראל בונים שרייבר שליט"א ר"ר נתיב הדעת

או ביהמ"ד או גיהנם - אין באמצע

הגאון הגדול רבי ישראל בונים בן חיה רויזא שרייבר שליט"א מסר שיעור מיוחד במסכת סוכה בישיבת קרית מלאכי, לאחריו נשא דברי הכנה לראש השנה, ועמד בדבריו על מה שנלמד ממזמור הנאמר בחודש הרחמים והסליחות **"לדוד ה' אורי וישעיי"**, והביא דברים ששמע ממרן פוסק הדור הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, להלן הדברים המלאים:

אומרים **"לדוד ה' אורי וישעיי"** אחת שאלתי מאת ה', אותה אבקש: שבתי בבית ה' כל ימי חיי, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. יש שאלה פשוטה, ששואלים: **"שבתי בבית ה'", "שבתי" זה לשון קביעות.** "אין ישיבה אלא לשון עכבא", אומרים חז"ל. **"ולבקר בהיכלו" – לבקר זה לא קביעות, לבקר זה רק ביקור.** אז **"שבתי בבית ה'" ולבקר בהיכלו זה תרתי דסתרי!** אז אם היה כתוב לבקר בבית ה' ושבתי בהיכלו, אז אני מבין, יש שתי דרגות: מתחילים מ"לבקר", ממשיכים עם **"שבתי"**. אבל פה זו ירידה בכלל, מתחילים עם **"שבתי"** ומסיימים עם **"לבקר"**. איך זה עובד?

התשובה היא: אגיד דבר שאמר לי פעם מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א מרא דאתרא רמת אלחנן. דיברנו על משהו, ובתוך הדברים הוא אמר לי: צריך לשבת וללמוד משני סיבות, א' כי צריך לשבת וללמוד, ב' כדי לא להסתובב ברחובות. להסתובב לא רק פיזית, להסתובב נפשית, שהראש שלך יהיה בבית המדרש ולא ברחוב.

חוץ מעצם לשבת ללמוד, צריך גם כן את ההפקעה, **"בית ה'" – יש לו שני משמעויות:** יש לזה משמעות של סוכה, ויש לזה משמעות של שבת. יש משמעות של בית ה' שהוא מופרד מהרחוב. מופרד מהרחוב. זה המחיצה של שבת, זה הבית ה'. יש בית ה' שהוא המקום לכשעצמו, בלי קשר לרחוב. המקום לכשל עצמו, מקום קדוש.

"שבתי בבית ה' ולבקר בהיכלו" – דבר ראשון, אני רוצה שמקום הקביעות שלי יהיה בבית ה'. וזה, דהיינו שפה אני קבוע, לאפוקי מה? שאני לא ברחוב. **אם אני לא קבוע פה, אני נמצא ברחוב. אין אמצע. בזה אין כרמלית ואין מקום פטור. יש או בית ה' או הגהנום, אין באמצע.** יש דרגה יותר גבוהה, שלא רק שאתה מופרד, אלא אתה נמצא בהיכל ה'. היכל ה' פירושו שאתה נמצא בתוך הקדושה, לא רק שאתה מופרד מהבחוף. זה כבר דרגה יותר גבוהה, זה לפעמים רק דרגה של **"לבקר"**. אבל הדרגה הראשונה של **"לשבת בבית ה'",** זה שפה מקום הקביעות שלי, לא בחוף.

"לא בחוף" – לא הכוונה היא רק לא להסתובב ברחובות, אלא שהראש שלך לא יהיה בחוף. חסידים אומרים בשם הבעל שם טוב, שכשאחד נמצא בפנים ומסתכל החוצה – הוא נמצא בחוף. אולי הרגליים שלו בפנים, אבל הוא נמצא בחוף, כי הוא מסתכל שמה. בן אדם יכול לשבת בבית המדרש, אבל הראש שלו בחוף. גם שהוא לומד, הראש שלו בחוף. אותו מעניין כל השטויות, אני לא מדבר על עבירות אפילו, בלי עבירות,

סתם, מה מעניין אותו? מעניין אותו השטויות של החוף, ככה וככה, שטויות והבלים.

אבל לא! **"שבתי בבית ה'" פירושו שאני חצוף מהחוף.** החוף נמצא אצלי מעבר למחיצה, לא קשור אליי, **"ואין בין גן עדן לגיהנום כחוט השערה בלבד"**, אומרים חז"ל. כלומר, **פסיעה אחת – אתה יוצא מהגן עדן ונכנס לגיהנום. פסיעה אחת – אתה נמצא בחוף.** סוכה – כל המצווה של סוכה זה שאתה כל כולך נכנס בבית ה'. זה לא מצווה שעושים, מנענעים לולב, תוקעים בשופר. כולך נכנס ככה, עם המגפיים. נכנס לתוך הסוכה, וכל כולך שרוי בצילא דמהימנותא, שרוי בבית ה'. וזה מה שצריך להיות בבית המדרש. אתה נכנס כל כולך לבית המדרש, על קרבו ועל כרעיו, זה מה שמעניין אותך, זה מה שמדבר אליך, וזה מה שאכפת לך.

אמר לי פעם תלמיד חכם גדול ומפורסם, גר בירושלים. היום הוא כבר זקן מופלג. לפני הרבה שנים, דיברתי לפניו בהתפעלות על הידע שלו וכמה שהוא יודע וכו', אמר לי: **"לא, מה זה קשור? למה אני יודע כל כך הרבה כי אני אוהב נייעס"**. אמרתי לו: לא דיברתי איתך על לדעת חדשות, דיברתי על לדעת אביו ורבא. אז הוא אמר: **"כן, זה הנייעס שלי.** אני קם בבוקר, אני הולך לראות מה רבא ענה לו, רש"י אמר ככה, אתה יודע מה התוספות הגיב על זה, זה הנייעס שלי ככה הוא אומר לי. ההגדרה היא הגדרה יפה ונכונה. אתה צריך לחיות את זה, זה צריך לעניין אותך. לא סתם... צריך, מצווה. אלא צריך לעניין אותך, צריך לחיות את זה. **ולחיות את זה הוא זה רק אם זה הבית שלך. "בית" זה מסמל קביעות.**

הגמ' בפסחים אומרת (פח ע"א) ואמר ר' אלעזר מאי דכתיב (ישעיהו ב, ג) והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלוקי יעקב וגו' אלוקי יעקב ולא אלוקי אברהם ויצחק, לא כאברהם שכתוב בו הר שנאמר (בראשית כב, יד) אשר יאמר היום בהר ה' יראה, ולא כיצחק שכתוב בו שדה שנאמר (בראשית כד, סג) ויצא יצחק לשוח בשדה, אלא כיעקב שקראו בית שנאמר (בראשית כח, יט) ויקרא את שם המקום ההוא בית קל.

מה המשמעות? לא קשור לאבות הקדושים, אלא מה שבא ללמד אותנו: יכול להיות שהעבודת ה', הבית המקדש אצלך הוא בבחינת **"הר"** – צריך לטפס למעלה למעלה, זה לא ארח החיים הטבעי שלך, צריך לטפס למעלה. יכול להיות שזה בבחינת **"שדה"** – לצאת החוצה, לעזוב את הכל ולצאת, פרישות. **הדרגה האמיתית היא שזה יהיה בבחינת "בית" אצלך.** הבית זה מקום הקביעות של הבן אדם, שמה הוא חי. שזה יהיה הבית שלך, שזה יהיה מקום הקביעות שלך, שמה אתה חי. **מה שמעבר למחיצה – לא מעניין אותי.**

היה פעם בחירות בארצות הברית. בבוקר של למחרת הבחירות בארה"ב, היה אחד צדיקי ירושלים (כמדומני זה היה עם רבי זלמן בהר"ן אבל לא בטוח, עכ"פ אחד מגדולי ירושלים). בבוקר, לפני שהלך לתפילה, הוא תפס מישהו ברחוב, הוא אמר לו: מי נבחר שמה להיות נשיא ארצות הברית? הוא מסתכל עליו כאילו: אתה, מה מעניין אותך מי נבחר להיות נשיא ארצות הברית, ודחוף לך לדעת לפני התפילה? מה זה דחוף לך?

אז הוא לא יכל להתאפק ושאל אותו, תגיד כבוד הרב, מה זה כזה דחוף לך לפני התפילה לדעת איזה גוי נבחר שמה להיות נשיא ארצות הברית? אז הוא אמר לו: **"מה, אתה לא מבין? אני הולך עוד מעט לברך 'שלא עשני גוי'.** אז **"שלא עשני גוי" – אני לא מתכוון שלא עשני גוי סתם איזה מסכן כזה, דפוק, איזה קבצן. 'שלא עשני גוי' – אני מתכוון לנשיא ארצות הברית ביום שהוא נבחר! שהוא בפסגת העושר, על זה אני מברך שלא עשני גוי. אני צריך לדעת מי זה! לדעת על מה לברך, שלא עשני מה."** גוי נבחר להיות נשיא ארצות הברית, ביום הראשון לפני שהוא מתחיל לחטוף – אז זה בפסגת העושר. על זה אני מברך שלא עשני גוי. אתה והעושר שלך, לבריאות! לא, זה מה שאני מחפש. זה נקרא להיות בבית ה'.

איך עושים את זה? בעברית אומרים ש"עם האוכל בא התאבון". וזהו. כמה יותר שיושבים ליד הגמרא ולומדים טוב – ללמוד טוב, לא ללמוד סתם להתנדנד ולקיים מצווה, אלא ללמוד עם חשק, התמדה, עם גישמאק, עם ברען אז מתחברים לתורה. **"קודשא בריך הוא ואורייתא חד"**, מתחברים לתורה, מתחברים לנותן התורה, זה הולך ביחד.

כשמגיע ראש השנה, שזה כל העניין שלו זה מלכות שמים, אז מה שאנתנו צריכים בראש השנה זה לקבל מלכות שמים. פה זה מתחיל, פה זה נגמר. צריך לקבל מלכות שמים. ולקבל מלכות שמים פירושו שאני שייך למלוכה הזאת. **"בית ה'" – זה מלכות ה', פה זה מלכות שמים.** להחליט, ולקבל, ולהתחבר לבית ה'. להגיע למצב שהרחוב... אני לא מדבר על העבירות שברחוב, על הנייעס של הרחוב – **שהרחוב לא יעניין אותך!** "נו, מה אכפת לך". מה קורה באינדונזיה, מעניין אותך? אז ככה גם זה שלא יעניין אותך, מה זה העסק שלך: **אתה – מעניין אותך אביו ורבא.**

וזה נקרא להיות מחובר למלכות שמים. וזה מגיע רק על ידי לשבת וללמוד. לומדים טוב, לומדים בהתמדה, לומדים בחשק – אז מתחברים.

וכשמתחברים – אז מקבלים את כל התאבון, וזה נהיה הבית שלך, הבית הקבוע. ומחיצות לא עשרות. מחיצה עד השמים. וממילא, "אם טומאה רצוצה בוקעת ועולה", קל וחומר מידה טובה! כתוב ברא"ש בחולין (בדף קכ"ו), שכמו שיש טומאה רצוצה, יש טהרה רצוצה. אז על אחת כמה וכמה טהרה רצוצה – להיות פה סגור, מלמטה עד למעלה, זה נקרא לקבל מלכות שמים. וכשמתחברים למלכות שמים, נו, אז זהו! לא צריך יותר מזה שום דבר. מי שמחובר לבורא עולם – מחובר למקור החיים. יש לו הכל! מחובר לבורא עולם, מה יכול להיות יותר מזה? וככתוב: "ואתם הדבקים בה' אלקיכם – חיים כולכם היום."

הגאון הגדול רבי איתמר גרבוז שליט"א ראש ישיבת ארחות תורה

ראש השנה שהוא יום המשפט נותן אור לבן אדם

קודם אמירת הסליחות בקהילתנו חניכי ישיבת ארחות תורה בב"ב, מוצג"ק נצבים – וילך תשפ"ו:

קראנו היום בפרשה אתם ניצבים היום כולכם לפני השם אלוהיכם, ראשיכם, שבטיכם, זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל. כתוב בחז"ל שכל פעם שכתוב "היום" זה בא לרמז גם על ראש השנה. יש פסוק באלישע "ויהי היום", שמה זה ראש השנה. באיוב כתוב "ויהי היום", ויהי היום זה ראש השנה.

"אתם ניצבים היום", זה בא לרמז גם על ראש השנה, שאתם ניצבים היום כולכם כל שנה ושנה, עם ישראל ניצבים, אתם, טפכם, נשיכם, כל איש ישראל, מי לא נפקד ביום הזה? אז אלוהים יבוא במשפט על כל נעלם, וכל מעשה יביא אלוהים במשפט, זה נקרא "אתם ניצבים היום כולכם". לכן כמו שאומרים בסליחות, "זוחלים ורועדים מיום בואך", היות שהמשפט הוא על כל אחד, על כל מעשה ועל כל דבר, אז זה יום הדין נורא ואיום. אבל מצד שני רש"י מביא, "למען הקים אותך היום לו לעם", רש"י מביא "כיום הזה שהוא קיים ומאיר", אז כך רש"י מסביר את זה לפי פשטא דקרא ככה הייסורים הם מקיימים את כלל ישראל, הם מאירים לכלל ישראל.

אותו דבר כתוב על ראש השנה, שכתוב "השם אורי וישעיי", "אורי" זה ראש השנה, שראש השנה שהוא יום המשפט נותן אור לבן אדם. ככה הבן אדם היה חי בלי שום חשבון, אבל אחרי שהוא יודע שיש יום הדין, שיש יום משפט, אז כל מעשה הקדוש ברוך הוא בודק ובוחן, לכן הבן אדם יודע שהוא צריך לחיות בחשבון. אז ראש השנה זה אור לבן אדם, זה מאיר לו, זה נותן לו אור לכל החיים שלו, שהוא יודע שהוא צריך לתת דין וחשבון על כל פעולה ופעולה. וזה יום הדין שיהיה עוד כמה ימים, שאלוהים יבוא במעשה על כל נעלם, לכן באים לבקש סליחות מהקדוש ברוך הוא.

כתוב בלבוש, שכשתיקנו לומר סליחות, תיקנו את זה באותו מטבע של תפילה. בתפילה יש פסוקי דזמרה, יש אחרי זה את התפילה, יש נפילת אפיים, יש קדיש תתקבל, קדיש תתקבל אומרים רק אחרי תפילה. שסליחות זה כמו תפילה, מתחילים פסוקי דזמרה, "לך השם הצדקה", כל הפסוקים שאומרים בתחילת הסליחות זה כמו פסוקי דזמרה, ואחרי זה אומרים סליחות וי"ג מידות, שזה כנגד שמונה עשרה, שהגמרא אומרת שהקדוש ברוך הוא אמר "יעשו לפני כסדר הזה", וזה הי"ג מידות של רחמים. אחרי זה יש נפילת אפיים, כמו בתפילה שיש נפילת אפיים אחרי התפילה, יש קדיש תתקבל.

כבר מהסליחות מתחיל דינים, כתוב בפוסקים שכבר מהסליחות יש דינים, דינים כמו ימים נוראים. אבל ההקדמה הראשונה שמתחילים להגיד זה "אשרי יושבי ביתך". מה הכוונה? כתוב במשנה ביומא, כשבאים ליום כיפור אז דרש רבי עקיבא "אשריכם ישראל, לפני מי אתם מיטהרים ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמיים". דהיינו שבאים לימים הגדולים, ראש השנה ויום כיפור, אז רבי עקיבא אמר שצריכים לדעת "אשריכם ישראל".

בן אדם יחיה "אשריכם ישראל", אז הוא יהיה בדרגה אחרת לגמרי.

"אשרי יושבי ביתך", אנחנו צריכים לחיות "אשרינו מה טוב חלקנו", שאומרים בתפילה כל בוקר, "אבל אנחנו עמך בני אברהם", "אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו", יהודי צריך לדעת שאשרינו מה טוב חלקנו. כתוב בגמרא ש"עשו שונא ליעקב", יש שנאת אומות העולם לכלל ישראל. למה הם שונאים את כלל ישראל? כל העולם כולו, כל מקום רק ברגע שיש משהו של ישראל אז כבר מתחילה שנאה.

אז הפשט הוא היות שהם יודעים שעם ישראל זה עם הנבחר, אז זה גופא גורם להם שנאה, יש להם קנאה לכלל ישראל, וקשה להם לקבל את זה, וממילא זה גורם להם שנאה לכלל ישראל. כתוב בגמרא בפסחים (בדף מ"ט), "גדולה שנאת עמי הארץ לתלמידי חכמים יותר משנאת אומות העולם". יותר ממה שהגויים שונאים את היהודים, אז עמי הארץ שונאים את תלמידי החכמים.

למה השנאה הזאת? כי אדרבה, הם גם יהודים, והם בני מעלה, אבל הם יודעים שיש יותר גדולים מהם, אז ממילא בין אם הם אומרים את זה בין אם הם לא אומרים את זה, אבל זה למעשה מה שמפריע להם, שהם

יודעים שתלמידי החכמים הם הנבחרים של כלל ישראל. וממילא שאנחנו נמצאים בבית המדרש, יושבים באהלה של תורה, אז אנחנו צריכים לדעת דבר ראשון שאשרי יושבי ביתך. הזכות הגדולה של יהודי זה להיות יושב בית המדרש. וזה שיהודי בא ככה, יש לו כבר זכות לבוא ולבקש מהקדוש ברוך הוא, שהוא מתחיל ואומר לו דבר ראשון אני יודע שהאויש הכי גדול זה להיות בתוך הבית מדרש, בתוך לימוד התורה וקיום המצוות, זה אשרי יושבי ביתך.

אחרי זה, לך השם הצדקה ולנו בושות הפנים. כדלים וכרשים דפקנו דלתיך, כמו שהגמרא אומרת בראש השנה, כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה. כמה שהבן אדם יודע שלית ליה מגרמיה כלום, עד הנה עזרנו רחמין, שכל מה שיש לו זה רחמי שמיים. ולא עזבונו חסדיך, שיודע שכל מה שיש לו זה רק חסדי השם. כשהבן אדם בא ואומר שדלים וכרשים דפקנו דלתיך, יודע שאין לו משל עצמו כלום, כל מה שיש לו זה רק חסדי השם יתברך, רחמי שמיים.

אז ברגע שהוא חי ככה, לך השם הצדקה ולנו בושות הפנים, לנו בעצם לא מגיע כלום, וכל מה שיש לנו זה מהקדוש ברוך הוא. אז כל שנה שרשה בתחילתה, אז הקדוש ברוך הוא עוזר שמתעשרת בסופה, ויש לו סיעתא דשמיא. אז זה ההקדמה שבאים לפני הסליחות, באים ואומרים אשרי יושבי ביתך, שזה האויש שלנו שאנחנו נמצאים בבית המדרש, וכדלים וכרשים דפקנו דלתיך. אז בזה יש לנו את הכוח ואת הזכות של כלל ישראל לבוא לבקש מהקדוש ברוך הוא.

כתוב בתנא דבי אליהו, יענך השם ביום צרה. היה דוד יודע שעתיד בית המקדש להיות חרב, והיה מצטער על ישראל. הוא אמר מה יהיה? מי יכפר לכלל ישראל? אמר לו הקדוש ברוך הוא אל תצטער, כבר גיליתי סדר סליחה, שאם יגידו לפני את הסדר שתקנתי, סדר של י"ג מידות, ויתפללו לפני, כמו שכתוב ויעבור השם על פניו ויקרא, שירד הקדוש ברוך הוא כשליח ציבור, ועבר לפני התיבה, ואמר שכלל ישראל יעשו לפני כסדר הזה ואני עונה אותם. כמו שכתוב בגמרא, שכלל ישראל באים עם י"ג מידות של רחמים, הקדוש ברוך הוא עונה.

השל"ה הקדוש אומר, כתוב בגמרא שיעשו לפני כסדר הזה, לא מספיק לומר בעלמא. יעשו לפני, הפשט שיש י"ג מידות של רחמים זה מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה חנון. שהפשט שצריכים להתנהג במידות של הקדוש ברוך הוא. אם בן אדם מתנהג במידות של הקדוש ברוך הוא, אז עוזר הי"ג מידות. כשבן אדם אומר י"ג מידות הוא צריך להבין כמו שהתומר דבורה מאריך, שכל הי"ג מידות בא להגיד שצריכים להתנהג במידותיו של הקדוש ברוך הוא. הקדוש ברוך הוא מלך נעלב, ונותן לבן אדם את הכוח גם כשהוא לא עושה רצונו. שכן אדם תמיד יהיה מעביר על מידותיו. כשבן אדם מעביר על מידותיו, אז הקדוש ברוך הוא נוהג בהנהגה שיעשו לפני כסדר הזה.

ממילא, שבאים כעת בבקשת הסליחות, אז אם אנחנו נחיה באמת כדלים וכרשים דפקנו דלתיך, ויעשו לפני כסדר הזה של י"ג מידות, שילמדו מהמידות של הקדוש ברוך הוא, והזכות הוא כמו שכתוב שכל אחד יראה לזכות שיהיה לו זכות הרבים. שכלל ישראל מובטחים שיוצאים בדין, אבל כל אחד צריך לדאוג להכליל את עצמו להיות בכלל ישראל, לדאוג לרבים.

אברך שיושב ולומד בבית המדרש, אז אין לך זיכוי הרבים גדול מזה. כל דבר שכן אדם עושה, יושב ולומד סדר שלם, בא ומשפיע, זה נקרא זיכוי הרבים. אז כל אחד שמכליל את עצמו להיות חלק מהרבים, אז וודאי שזוכה לזכות הרבים. אתם ניצבים היום כולכם, ככה המשגיח הביא בשם הסבא מקלם, שרוצים להיות אתם ניצבים היום, שרוצים לזכות בדין, אז צריך להיות כולכם. שכל אחד יראה להכליל את עצמו בכלל, להיות חלק מהכלל ולדאוג לכלל, ולהיות חלק מזכות הרבים.

ואז בעזרת השם נזכה למה שהפסוק אומר, ואתם הדבקים בהשם אלוהיכם חיים כולכם היום. היום אמרנו זה הולך על ראש השנה, כמו שמזכירים את זה בסוף המוסף. ואתם הדבקים בהשם אלוהיכם, אז אם יהיה כולכם, שכל אחד יזכה להיות, ללכת במידותיו של הקדוש ברוך הוא, ולהיות מזכה הרבים, ולהיות חלק מכלל ישראל, אז נזכה ואתם הדבקים בהשם אלוהיכם חיים כולכם היום.

בוחרים בהגנה האמיתית היחידה! עוברים לסיום מהרי"ן שבפיקוח ועד בני תורה מיטורו של רשכבה"ג רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל ובהדרכת מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א: 6060

- להאזנה לדעת תורה מגדלי בראשם רשכבה"ג מרן רבינו ראש הישיבה הגר"ג לנדו שליט"א, בקו החירום בענייני השעה במספר (ללא פרסומות): 1700-111-306
- נכתב בסיועו היא שיחתי ש"י תורה דיליה - תיעוד: שמוליק קורלנסקי. מנחת דבר. בקודש פנימה - לאור קריאת רבותינו נוטלים שותפות בהצלת עולם התורה, בקרן עולם התורה, ניתן באמצעות המוקד: 6881* וכן בעמדות נדרים פלוס וקהילות.
- כמ"כ מידי שבוע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבותינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: at69258235@gmail.com
- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com